

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Betänkandet Beslag och husrannsakan – ett regelverk för dagens behov (SOU 2017:100)

Ju2017/09710/Å

1 Sammanfattning

Skatteverket tillstyrker i allt väsentligt att förslagen genomförs, men har förslag och synpunkter som medför vissa ändringar.

Skatteverket föreslår

- att anställda vid Skatteverkets skattebrottsenhet ges befogenhet att dels uppmana en person som är närvarande vid en undersökning på distans att tillfälligt lämna ifrån sig elektronisk kommunikationsutrustning, dels uppmana en person att medverka till att öppna en informationsbärare eller ett annat informationssystem med hjälp av biometrisk autentisering.
- att möjligheten att bereda sig åtkomst till elektronisk information – särskilt när det inte kan klarläggas var denna finns lagrad ("loss of location") - regleras i lag.
- att det införs absolut sekretess för uppgifter om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i beslagtagna handlingar och kopierade handlingar och i handlingar som finns i beslagtagna och kopierade informationsbärare.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Befogenhet att uppmana en person i vissa fall

I betänkandet föreslås att en civilanställd vid Ekobrottsmyndigheten och Polismyndigheten ges befogenhet att uppmana en person som är närvarande vid en undersökning på distans att tillfälligt lämna ifrån sig elektronisk kommunikationsutrustning. Det samma gäller en persons medverkan till att öppna en informationsbärare eller ett annat informationssystem med hjälp av biometrisk autentisering. Enligt Skatteverkets mening saknas det bärande skäl mot att även anställda vid Skatteverkets skattebrottsenhet ges denna befogenhet. Behovet för en sådan åtgärd får anses vara likvärdigt oberoende av om det är fråga om en civilanställd vid t.ex. Ekobrottsmyndigheten eller en anställd vid Skatteverket. I samtliga fall finns också en polisman närvarande vid en husrannsakan som har befogenhet att verkställa en tvångsåtgärd om uppmaningen inte följs.

2.2 Territoriella begränsningar

Skatteverket delar utredarens bedömning att det numera, särskilt vid "loss of location", finns anledning att fokusera på vilka andra anknytningsmoment än själva lagringsplatsen som

finns och som bör kunna grunda jurisdiktion. I betänkandet framhålls att den nuvarande ordningen har stor påverkan på möjligheten att utreda brott, att allt talar för att svårigheterna kommer att fortsätta öka i takt med den tekniska utvecklingen och att problemet därför behöver få en lösning så snart som möjligt.

Enligt Skatteverkets mening har frågan inte fått en tillfredsställande lösning i betänkandet. Verket är medvetet om de komplikationer som är förenade med en svensk lagstiftning om jurisdiktion vid gränsöverskridande tillämpning av tvångsmedel. Lagstiftning finns dock redan i ett flertal länder. Behovet av klarlagda befogenheter har funnits under lång tid och de brottsbekämpande myndigheterna är numera i akut behov av en lösning. Att förlita sig på en utveckling i rättspraxis kan ta lång tid och medför också en risk för att avgöranden blir in casu-inriktade. Även om det nu pågår försök att nå en lösning på internationell nivå är det inte heller möjligt att förutse när en sådan kan träda i kraft. Skatteverket förordar därför ett vägval som innebär att lagstiftning på området kommer till stånd även för Sveriges del. Skatteverket vill slutligen framhålla vikten av att Sverige engagerar sig i arbetet med internationella överenskommelser och att Europarådets it-brottskonvention bör ratificeras.

2.3 Sekretess för uppgifter i handlingar som tagits i beslag

Utredaren gör bedömningen att en bestämmelse om absolut sekretess för alla uppgifter i t.ex. en informationsbärare som tagits i beslag skulle stå i strid med 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen. Av lagrådets yttrande ang. de s.k. Tsunamibanden framgår att banden – t.o.m. kanske i huvudsak – innehåller sådana uppgifter som inte kan hemlighållas med stöd av 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen. Som framgår av de exempel som ges i betänkandet torde det endast undantagsvis förekomma att uppgifter i en beslagtagna informationsbärare inte omfattas av regleringen i 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen. Skatteverket delar dock utredarens bedömning i denna del.

Det framstår inte som en lämplig ordning att en begäran från annan än part att t.ex. få ta del av innehållet i en beslagtagna dator, som kan innehålla en ofantlig mängd av uppgifter, innebär att en sekretessprövning måste göras av samtliga uppgifter i informationsbäraren. Detta särskilt då uppgifterna i många fall till övervägande del kan förmodas utgöras av integritetskänsligt material av personlig eller ekonomisk natur som inte har någon relevans för brottsutredningen. Det har inte ingått i utredarens uppdrag att överväga grundlagsändringar, men Skatteverket delar utredarens ståndpunkt att en reglering i tryckfrihetsförordningen bör övervägas som innebär att beslagtagna handlingar och kopierade handlingar och handlingar som finns i beslagtagna och kopierade informationsbärare som inte används i förundersökningen inte ska utgöra allmänna handlingar.

I betänkandet görs vidare bedömningen att det inte bör införas ett förstärkt sekretesskydd för uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden som finns i beslagtagna handlingar eller informationsbärare.

Utredaren har vid sin avvägning om absolut sekretess för uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden som finns i beslagtagna handlingar och kopierade handlingar och handlingar som finns i beslagtagna och kopierade informationsbärare funnit att skälen

för ett så starkt sekretesskydd inte väger tillräckligt tungt. Skatteverket bedömer emellertid att skälen för absolut sekretess väger tillräckligt tungt. I betänkandet lyfts fram att det inte kan uteslutas att det kan förekomma fall där det kan finnas visst intresse av insyn och där handlingen kan lämnas ut utan skada eller men. Det insynsintresse som kan finnas för uppgifter i beslagttaget material för annan än part kommer att ingå i det förundersökningsprotokoll som i samband med åtal i normalfallet blir offentligt. Verkets bedömning är att allmänhetens konstaterade svaga insynsintresse i dessa fall därmed får anses tillräckligt tillgodosett. Dessutom skulle ett starkt sekretesskydd, som absolut sekretess innebär, ge ett visst signalvärde för den som är utsatt för aktuellt straffprocessuellt tvångsmedel.

2.4 Behov av reglering inom andra rättsområden

Betänkandet är i enlighet med direktiven inriktat på beslag och husrannsakan. Även för andra myndigheter finns emellertid ett stort behov av en lagstiftning som är anpassad till de förhållanden som nu råder. För Skatteverkets del finns en lagstiftning om bevissäkring som tillkom i mitten av 1990-talet. Den utveckling inom digitalisering som åskådliggörs i betänkandet har medfört att Skatteverket snarast skulle behöva en moderniserad lagstiftning, där de nu föreslagna ändringarna i rättegångsbalken i tillämpliga delar skulle kunna tjäna som förebild. Vidare är det även inom beskattningsförfarandet angeläget att det klargörs hur territorialitetsprincipen inverkar på verkets kontrollmöjligheter.

Detta remissvar har beslutats av generaldirektören Katrin Westling Palm och föredragits av rättsliga experten Olle Sundin. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: överdirektören Fredrik Rosengren, rättschefen Gunilla Hedwall, enhetschefen Tomas Algotsson och sektionschefen Mats Nilsson.

Katrin Westling Palm

Olle Sundin